

ישיבת חורב

המשמעות של 'לך לך' לפרשת לך לך

הרב יצחק דור - ראש הישיבה

בברכות של יעקב לבניו בסוף ספר בראשית, משיבח הוא את המנוחה ואת הנחלה: "וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד". בכניסה לארץ מבטיח הקב"ה את ארץ ישראל כארץ מנוחה ונחלה, "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר ה' אלוסיך נותן לך".

בפרשתנו - פרשת לך לך מזעזע הקב"ה את עולמו של אברהם, עולם המנוחה והנחלה שלו, "לך לך מארצך, וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך", כל שלשת היסודות היציבים בחיינו נכנסים ממנוחה לתנועה, "לך-לך", מחדד זאת הרמב"ן בדבריו: "כי קשה על האדם לעזוב ארצו אשר הוא יושב בה ושם אוהביו ורעיו, כל שכן כשהוא ארץ מולדתו ששם נולד וכל שכן כשיש שם כל בית אביו ולכך הוצרך לומר לו שיעזוב הכל לאהבתו של הקב"ה".

הדרך היא מקום מסוכן, מקומו של הנחש: "יהי דן נחש עלי דרך שפיפון עלי אורח, הנושך עקבי סוס ויפול רוכבו אחר". לפי דברי הזוהר על הפסוק הזה - הדרך בעצמה היא הנחש הנושך, בה ישנם סכנות פיזיות אבל גם סכנות רוחניות. הדרך והנדודים מטלטלים את עולמו של המתהלך בה. חושפת הדרך את האדם לתרבויות אחרות ולתכנים שונים, ולא תמיד לחיוב. קשה מאוד ללכת בדרך ולהשאיר אותו אדם שנכנס למסע.

אבל, בתנועה הזאת יש גם משהו נפלא ומשחרר. הדרך משחררת מן הקבעון ותפיסות עבר, היא יכולה להיות תנועה כלפי מעלה, ממקום למקום וממעלה למעלה. כבר אמר דוד המלך בתהילים ילכו מחיל אל חיל. גם הדבר הזה הוא חלק מנסיונו של אברהם, ובמיוחד שהיעד הוא לא נודע: "אל הארץ אשר אראך". האם יוכל למנף את "הדרך" לשחרור מכל כבלי העבר ומכניסה "נקיה" לארץ ישראל?

עשרה דורות עברו מאדם ועד נח, "וכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול" (אבות ה', ב). נח ואברהם הם נקודות המפנה באנושות. נח מתחיל את בני נח אחרי שהקב"ה מתייאש מן העולם. אבל ישנו גם: "עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברהם אבינו וקיבל שכר כולם".

מול הכשלון של בני נח יש את הפתרון של אברהם. אברהם לפי המשנה הוא תחליף המבול בעשרה דורות הראשונים.

הוא צריך להודיע לכולם את נוכחות הקב"ה בעולם ולישר את העוולות שבו. בכל צעד מהצעדים בהם הוא צועד, הוא ממלא את מטרותו. אברהם משרה על כל הנפגש עמו מוסר, צדק ויושר וגורם לבני נח להתנהג כראוי.

את הנסיון לכך הוא רוכש בדרך, ב"לך-לך" שם הוא מקבל הבטחה על דרכו - ואעשך לגוי גדול ואברכה ואגדלה שמך, וכדברי רש"י - "הדרך ממעטת את הצאצאים, את הממון ואת השם" - ההכרה בגדלותו של האדם".

אברהם המהלך בדרכו - לומד את תפקידו שהוא בעצם התפקיד של "הדרך". גם בהגיעו לארץ ישראל הוא מהלך בה ממקום למקום וקורא בה בשם ה', וכל הנפגש עימו בדרכו הופך להיות אדם יותר טוב.

רק לאחר הולדתו של יצחק ומימוש ההמשכיות שלו בארץ, יתחיל לאברהם בשלב של המנוחה והנחלה, אבל גם זאת באופן זמני, כדברי חז"ל "וישב יעקב" - ביקש יעקב לישוב בשלווה קפץ עליו רוגזו של עשיו ויוסף".

ושוב הנדודים ושוב "לך-לך", בעומק העניין זוהי "ברית האבות", הניכרת בפרשתנו המדברת על הברית של ה"דרך" עד הברית בהר סיני המכוונת למנוחה והנחלה בארץ ישראל.